

I. Powody podjęcia tematyki badawczej. Projekt badawczy **Natura zaimków: o dystrybucji i zasięgu referencyjnym polskich zaimków** bada różne typy zaimków osobowych w języku polskim, kładąc nacisk na to, w jaki sposób te typy różnią się między sobą. Szczególnie interesujące są tak zwane **zaimki niepełne**, takie jak *mi, cię, ci, go, mu*, których dystrybucja wyróżnia je zarówno od wyrażen nominalnych, jak i zaimków mocnych, takich jak *mnie, ciebie, tobie, jego, jemu*. Niektóre z różnic pomiędzy mocnymi i niepełnymi zaimkami w polszczyźnie są następujące: zaimki niepełne, w odróżnieniu od zaimków mocnych, nie mogą być używane w izolacji, nie mogą być w żaden sposób modyfikowane, nie mogą występować na końcu zdania i nie mogą być silnie akcentowane. W przypadku kiedy więcej niż jeden zaimek niepełny występuje w jednym zdaniu, wtedy w różnych językach zaimki te mają tendencje do tworzenia zbitek (Witkoś 1998). Zaimki wykazują też ciekawe właściwości referencyjne; zwykle następują w szyku zdania po swoim antecydensie (relacja anaforyczna), ale przy zachowaniu pewnych warunków strukturalnych (zanurzenie zaimka we frazie α) mogą one poprzedzać swój nominalny odpowiednik (**relacja kataforyczna**). Katafora jest jednak wymagająca, bo nie każda fraza α wystarczająco ogranicza zasięg referencyjny zaimka, patrz (1-2). Projekt skupi się na określeniu warunków poprawnej katafory.

II. Cele projektu i opis badań. Celem projektu jest znalezienie regularności w szyku polskich zaimków niepełnych w ramach zbitki, w której występują. Badana jest kwestia, w jaki sposób regulowany jest szyk **zaimków niepełnych w zbitce** i jak szyk ten skorelowany jest z szykiem zwykłych dopełnień nominalnych. W szczególności, analizujemy następujące czynniki: (i) osobę gramatyczną, (ii) rolę semantyczną (np. Agens, Beneficjent, Cel, Patiens), (iii) znaczącą rolę w dyskursie, oraz (iv) ograniczenia prozodyczne, zob. Kraska-Szlenk (1995). Pierwsze dwa czynniki wymienione powyżej są w literaturze tematu przyporządkowane Ograniczeniu Osoby i Przypadka (OOP). OOP jest gruntownie analizowane w lingwistyce od ponad dwudziestu lat. Okazuje się, że OOP reguluje szyk pewnej grupy zaimków w niektórych językach romańskich (np. francuskim i hiszpańskim), i w takich językach słowiańskich jak bułgarski, macedoński i słoweński. Zamierzamy zbadać, czy OOP obowiązuje dla zbitek polskich zaimków niepełnych. Ponieważ wiącym szykiem polskich zaimków niepełnych jest ten, w którym zaimek w celowniku poprzedza zaimek w bierniku, formułujemy hipotezę, że pewna forma OOP obowiązuje w języku polskim. To stwierdzenie wymaga re-evaluacji wcześniejszych analiz polskich zaimków niepełnych (zob. Cetnarowska 2003, Migdalski 2016, Franks 2017). Poprzez przeprowadzanie drobiazgowej analizy danych pozyskanych z Narodowego Korpusu Języka Polskich oraz z korpusu polszczyzny mówionej, pragniemy dotrzeć do najczęściej spotykanych połączeń zaimków niepełnych występujących w polszczyźnie, jak również do czynników, które wpływają na zmianę ich szyku.

Relacje kataforyczne nie występują tak często jak anaforyczne i różne języki dopuszczają je w różnych konfiguracjach. Dla przykładu, polski i angielski nie zezwalają na kataforę kiedy zaimek zanurzony jest w α to fraza przyimka, ale oba zezwalają na nią, kiedy α to zdanie proste:

- (1) a. *We spoke [α to him₁] [_{PP} about [Peter₁'s mother]].
b. *Maria mówiła [α do niego₁] [_{PP} podczas [zabiegu Tomka₁]]
- (2) a. [the fact [α that John saw her₁ with no make-up on]] traumatised Jenny₁.
b. [to [α że Maria widziała go₁ w kalesonach]] nie spieszyło Tomka₁.
this that Maria saw him in long johns not troubled Tomek
'(the fact that) that Maria saw him in his longjohns did not trouble Tomek.'

W ramach projektu będziemy testować różnorakie konfiguracje strukturalne, w których anafora jest akceptowalna w obu językach. Pozwoli nam to również sformułować empirycznie adekwatną definicję pojęcia para-dominacji (c-command), które opisuje zasięg referencyjny zaimków i reguluje inne relacje składniowe.

III. Spodziewane efekty. Projekt znacznie przyczyni się do rozwoju współczesnej teorii składni, ponieważ jest on głęboko osadzony w licznych analizach różnych typów zaimków i ich zbitek w wielu językach. Podobnie wygląda kwestia relacji kataforycznych, badanych pod kątem porównawczym (Bruening 2014). Wyniki projektu mają być opublikowane w formie artykułów w czasopismach indeksowanych lub jako monografia.

References: Bruening, B. 2014. Precede and command revisited. *Language* 90 (2): 342-388. **Cetnarowska, B.** 2003. On pronominal clusters in Polish. In Peter Costa, Joanna Błaszczak, Jens Frasek, Ljudmila Geist and Marzena Żygis (eds.), *Investigations into formal Slavic linguistics*. Vol. 1: 13-30. Frankfurt am Main: Peter Lang. **Franks, S.** 2017. *Syntax and Spell-Out in Slavic*. Bloomington, IND: Slavica Publishers. **Kraska-Szlenk, I.** 1995. *The Phonology of Stress in Polish*. Unpublished doctoral dissertation, University of Illinois. **Migdalski, K.** 2016. *Second position effects in the syntax of Germanic and Slavic languages*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. **Witkoś, J.** 1998. *The syntax of clitics. Steps toward a minimalist account*. Poznań: Motivex.